

VILIAMovi ŠIROKÉMU

Bratislava 7. sept. 1945

Na základe nášho spoločného rozhovoru o úprave pomeru SNR k prezidentovi Republiky a o veci legalizovania SNR zhováral som sa s prezidentom o veci na ceste z Bratislavy. Skôr však neúradne prišla na pretras otázka v rozhovoroch s Lettrichom, pri ktorých bol Šmidke. Aj Lettrich súhlasí s vecou tak, ako sme si to spolu povedali, t. j., že musíme určiť, ktoré veci vykonávané teraz Predsedníctvom SNR budú patriť do pôsobnosti prezidentovej, a tieto treba normatívne fixovať.

Ešte skôr, než sa prezidentovi táto vec nadhodila, rozhovoril sa on sám o veľmi dobrom dojme, ktorý má z osláv na Slovensku, ako aj z vývoja vecí. Povedal o. i., že tempo prác je u nás oveľa rýchlejšie ako v českých zemiach. A keď výsledky nie sú také viditeľné ako v Čechách, to preto, lebo české krajiny sú zachovalejšie ako Slovensko. Upozornil som ho na šuškané domnienky v českých krajinách, menovite v Prahe, podľa ktorých vývoj na Slovensku je pre Republiku neistý. Výslovne som sa ho opýtal, či má tiež taký dojem. Povedal len to, že takéto chýry tiež počul, no neprikladá im nijaký význam. Vôbec sa mi zdá, že po augustovej návšteve podstatne upravil prezident svoju mienku o veciach na Slovensku a ak mal nejaké úmysly postupne alebo odrazu redukovať právomoc SNR, spustil z nich a ak mal mienku o veciach na Slovensku rezervovanú, značne si ju opravil.

Je zaujímavé, že sám začal hovoriť o tom, že približne takú úpravu vzťahov slovensko-českých, aká je teraz, ponúkal Ľudákom v r. 1938. Mám dojem, že sám pred sebou sa ospravedľuje a zmieruje svoje staršie presvedčenie s vyznaním dnešného skutočného stavu.

O úprave pomeru SNR k vláde, prezidentovi a k ústrednému zákonodarnému zboru povedal som mu približne toto:

Slovenská národná rada vydá nariadenie, v ktorom zachytí všetky práva a povinnosti prezidenta voči SNR a voči slovenským úradným orgánom (menovite menovanie štátnych hodnostárov, univerzitných profesorov, zvolávanie pléna Rady atď., atď.), naproti tomu bolo by potrebné, aby súčasne vydal prezident dekrét o postavení SNR, v ktorom by sa zopakovala formula banskobystriická o právomoci Rady a zachytí Pražská dohoda.

Prezident s týmto riešením súhlasí. Chcel dokonca sám podniknúť nejaké konkrétne kroky, no požiadal som ho, aby to nerobil skôr, než o tom my vládu vyrozumieme.

Uvádzam Ti podrobne obsah tohto rozhovoru preto, aby sme sa nedomnievali, že sú prekážky v skutočnosti ťažšie ako v skutočnosti sú. Dnes je ochota veci fixovať a bolo by užitočné túto ochotu využiť. My budeme musieť mať nielen „štátnopolitický akt“, ktorý predvída Vládny program, no ktorý ešte ani doteraz nevyšiel, ak, pravda, nemáme za štátnopolitický akt považovať Pražskú dohodu alebo niekoľko posolstiev vlády prednesených na slovenských zhromaždeniach. Je iste správne, keď sa my sústreďíme na to, aby dnešný stav slovenský bol zachovaný v ústave, ako to vládny program ostatne predvída. No cestu k uskutočneniu týchto úmyslov môže nám vydláždiť zrovna normatívne zachytenie súčasného stavu už dnes. Tým viac, že jeden zdanlivo najtuhší odporca takéhoto opatrenia je ochotný v odpore svojom povoliť.

Sám prezident je tej mienky (sám s tou myšlienkou prišiel), že by sa táto vec mala uskutočniť do zvolania Dočasného národného zhromaždenia, t. j. v najbližších dňoch. Očakávam, že uvážiš tieto námety a pohneš s vecou. Sľúbil som prezidentovi, že kadenáhle budeme ako-tak dohovorení, vyrozumieme ho a návrhy naše predložíme, resp. sa s ním dohovoríme. O postupe som nepremýšľal. Je však samozrejmé, že najprv sa treba dohovoriť s vládou.

Myslím, že by nebol dobrý postup, keby vyšiel len jeden dokument SNR o tejto veci. Doteraz totiž len Rada dávala. Uvážte o veciach v Predsedníctve.

Tvoj
L. Novomeský

Nevedno, kedy sa pisateľ s adresátom rozprávali o tejto problematike, ale Novomeský už 18. augusta písomne predložil Širokému „na uváženie tento námiet“: Pražská dohoda medzi vládou a SNR predvída spoločné zákonodarstvo vo vyznačených veciach a tým určuje prezidentovu pôsobnosť vzhľadom na Slovensko. Predsa by sa však mala určiť prezidentova právomoc vo veciach, ktoré nepatria do rámca jednotlivých rezortov. Dosiaľ právne ani prakticky nie je vyjadrený fakt, že prezident je spoločný pre oba národy a naopak, „terajší stav môže vypestovať i domnienky o nelegalite SNR tiež preto, lebo pomer k prezidentovi a prezidentov pomer k nej nie je nijako určený“. Myslí, že v čase osláv SNP v B. Bystrici by bola vhodná príležitosť porozprávať sa o tom s Benešom. Ešte predtým by však bolo treba dohovoríť sa v slovenskom Národnom fronte, v Predsedníctve SNR a vo vláde. „Rozhodne bude treba legalizovať SNR a jej pôsobnosť i zo strany čl. vlády, aby ani len vzniknúť nemohla domnienka — či u nás či v českom prostredí — že do konštitučného zhromaždenia okreše sa právomoc SNR na nejaký zemský národný výbor.“ Ešte raz prosí o uváženie námietu. Z porady by mal vzišť „obstojný návrh“ pre Predsedníctvo KSS, ktorého uznesenia by presadzovali v NF a v SNR.